

vâlî's-şahsiyyeti'l-Mağribiyye, Rabat 1987, I, md. 82, 172, 216, 297; Ahmed Yûsuf, *Ma hâlefe'l-Endelûsiyyûn fîhi mezhebe Mâlik*, Kahire, ts. (Dârû's-sekâfe), s. 11-16; M. Muranyi, *Dirâsât fî meşâdiri'l-fıkhî'l-Mâlikî* (trc. Ömer Sâbir Abdülcelîl v.dğr.), Beyrut 1988, tür.yer.; Hassan b. Muhammed Hüseyin Felmebân, *Haberü'l-vâhid izâ hâlefe 'amele ehli'l-Medîne*, Dübey 1421/2000, s. 109-129, 230, 244, 287; M. Riyâz, *Üsûlü'l-fetvâ ve'l-kazâ' fî'l-mezhebi'l-Mâlikî*, Dârülbeyzâ 1419/1998, tür.yer.; Mustafa Herrûs, *el-Medresetü'l-Mâlikîyyetü'l-Endelûsiyye ilâ nihâyeti'l-karnî's-sâlis el-hicrî*, Muhammediye 1418/1997, s. 36, 386-398; M. el-Kettânî, "el-Mezhebü'l-Mâlikî bi'l-Mağrib ve'l-Endelûs, nazarât fî'n-neş'e ve'l-istikrâr", *Buhûsü'l-mülteka'l-İsbânî'l-Mağribî's-sânî li'l-'ulûmî'l-târîhiyye*, Madrid 1992, s. 115-142; Abdülazîz b. Sâlih el-Huleyfi, *el-Hitlâfû'l-fıkhî fî'l-mezhebi'l-Mâlikî: Muştalâhâtühü ve esbâbühü*, Devha 1993, tür.yer.; Hacıvî, *el-Fikrû's-sâmî* (nşr. Eymen Sâlih Şa'bân), Beyrut 1416/1995, IV, 196-206, 235-383, 464-470, 491-493; M. Fadel, *Adjuciation in the Mâlikî Madhhab: A Study of Legal Process in Medieval Islamic Law* (doktora tezi, 1995), The University of Chicago, s. 242-255, 261; H. Mansour, *The Mâlikî School of Law: Spread and Domination in North and West Africa 8th to 14th Centuries*, Austin - Winfield 1995, s. 46-48, 107; Abdüsselâm el-Aserî, *Nazarîyyetü'l-ağz bimâ cerâ bihi'l-'amel fî'l-Mağrib fî itârî'l-mezhebi'l-Mâlikî*, Rabat 1417/1996, s. 45-71, 116, 135-145; Ali b. Muhammed ez-Zehrânî, *el-Hayâtü'l-ilmîyye fî Şikkulliyetü'l-İslâmiyye*, Mekke 1417/1996, s. 140-141, 142-144, 145; Ahmed Emin el-Amrânî, *el-Hareketü'l-fıkhîyye fî 'ahdî's-Sultân Muhammed b. 'Abdillâh el-'Alevî*, Rabat 1417/1996, I, 24-25, 27, 49, 62; id., 304-306; Abdulrah b. İbrâhim el-Alevî, *Neşrû'l-bünûd*, Muhammediye, ts. (Matbaatü fezâle), I, 89-105; C. Melchert, *The Formation of the Sunni Schools of Law 9th-10th Centuries*, Leiden 1997, s. 156-177; M. İbrâhim Alî, *İştîlâhu'l-mezheb 'inde'l-Mâlikîyye*, Dübey 1421/2000, tür.yer.; Muhammed el-Medenî Bûsâk, *el-Mesâ'ilü'lletî benâha'l-İmâm Mâlik 'alâ 'amelî ehli'l-Medîne*, Dübey 1421/2000, I, 67-73, 106; J. E. Brockopp, *Early Maliki Law: Ibn 'Abd al-Hakam and His Major Compendium of Jurisprudence*, Leiden 2000, s. 1-71; N. Levtzion, "Islam in the Bilad al-Sudan to 1800", *The History of Islam in Africa* (ed. N. Levtzion - R. L. Pouwels), Athena 2000, s. 63-91; A. Christelow, "Islamic Law in Africa", a.e., s. 373-396; Kemal A. Farukî, "al-Shafii's Agreement and Disagreement with the Mâlikî and Hanafî Schools", *IS*, X (1971), s. 129-136; M. Khalid Masud, "A History of Islamic Law in Spain: An Overview", a.e., XXX/1-2 (1991), s. 7-35; D. S. Powers, "The Mâlikî Family Endowment: Legal Norms and Social Practices", *IJMES*, XXV (1993), s. 379-406; P. Scholz, "Legal Practice in the Maliki Law of Procedure", *al-Qantara*, XX, Madrid 1999, s. 417-435; N. Cottart, "Mâlikîyya", *El²* (İng.), VI, 278-283.

EYYÜP SAİD KAYA

MÂLİKİYYE

(bk. MÂLİKİ MEZHEBİ).

MÂLİKÜ'L-MÜLK

(bk. MELİK).

MÂLİNÎ

(الماليني)

Ebû Sa'd Ahmed b. Muhammed
b. Ahmed el-Mâlinî el-Herevî
(ö. 412/1022)

Hadis hâfızı, sûfî.

Herat yakınlarındaki Mâlin köyüne nisbet edildiğine göre aslen oralı olduğu söylenebilir. Tâvûsü'l-fukarâ lakabıyla tanınmış olup Cürcân, Nîşâbur, İsfahan, Hûzistan, Basra, Bağdat, Kûfe, Şam, Mısır, Mekke ve Medine gibi yerleri dolaşarak pek çok kimseden hadis dinledi. Cürcân'a ilk gidişinin 364'te (975) olduğu kaydedilmekte (Sehmî, s. 124) ve bundan seyahate oldukça erken dönemlerde başladığı anlaşılmaktadır. Sadece *Kitâbü'l-Erba'in*'indeki şeyhlerinin sayısı doksanı bulan Mâlinî İbn Adî, İbn Nuceyd, Katî, Ebû Ş-Şeyh ve Rabaî gibi hocalardan istifade etti. Aynı zamanda kendilerinden hadis dinlediği Abdülganî el-Ezdî ve Temmâm er-Râzî başta olmak üzere Ebû Nasr es-Siczî, *es-Sünenü'l-kübrâ*'sında 348 rivayetine yer veren Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Târîhu Bağdâd*'ında doğrudan ve dolaylı olarak nakillerde bulunan Hatîb el-Bağdâdî ve kendisinden en son rivayette bulunduğu belirtilen Hilâî (Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIX, 75) onun talebelerinden bazılarıdır.

Rivayetlerinde şeyhlerini şöhret kazandıkları isimlerinden başka adlarla kaydederek tedfîs yaptığı ifade edilen Mâlinî'nin, çağdaşı Hâkim'in *el-Müstedrek*'inde "alâ şartihimâ" ölçüsünde hadis bulunmadığını söylediği rivayet edilmiş, ancak Zehebî onun böyle bir değerlendirme için yeterli ilmi birikime sahip olmadığını, bu iddianın aynı dönemde yaşamış âlimler arasında zaman zaman görülen kıskançlıktan kaynaklandığını belirterek Hâkim'i savunmuştur (a.g.e., XVII, 175).

Mâlinî'nin Horasan dönüşü son defa Cürcân'a uğradığını, telifiyle meşgul olduğu *Târîhu Cürcân* adlı çalışmasını beğendiğini ve bu kitaba kendi adını da yazmasını istemesi üzerine kendisini eserine aldığını belirten Sehmî onun Cürcân'dan ayrıldıktan (407/1016) sonra İsfahan, Bağdat ve Şam'a uğrayarak Mısır'a geçtiğini

ve 409'da (1018) orada vefat ettiğini söyler. Ancak Hatîb el-Bağdâdî, Mâlinî'nin bu tarihte Bağdat'ta bulunduğunu, Câmîu'l-Mansûr'un yanındaki ribâtta kendisinden hadis dinlediklerini ve buradan Mekke'ye, ardından Mısır'a gittiğini, Zehebî de Sehmî'nin yanıldığını belirttikten sonra her iki müellif onun 17 Şevval 412'de (24 Ocak 1022) öldüğünü kaydetmektedir (*Târîhu Bağdâd*, IV, 372; *A'lâmü'n-nübelâ*, XVII, 302).

Eserleri. 1. *Kitâbü'l-Erba'in fî şüyûhi's-şûfiyye*. Bazı mutasavvıflar vasıtasıyla zühd, dünyadan yüz çevirme, Allah'a yönelme, ilim tahsilinin önemi, tevekkül gibi konularda rivayet edilen kırk hadisi ihtiva etmektedir. Müellif, rivayetlerini eserine almak üzere seçtiği mutasavvıfların adlarını herhangi bir sıralama gözetmeksizin başlık olarak kullanmış, bunun altında senedde bu şahsın yer aldığı rivayeti kaydettikten sonra onun konuyla ilgili haberlerini zikretmiştir. Zehebî'nin münker rivayetlerin bulunduğunu söylediği eser (*A'lâmü'n-nübelâ*, XVII, 303) Âmir Hasan Sabrî tarafından neşredilmiştir (Beyrut 1417 / 1997). 2. *Hadîş*. Bir nüshası Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'de kayıtlıdır (Mecmua, nr. 388/26). 3. *el-Mü'telif ve'l-muhtelif*. İbn Hacer'in *Tebşîrü'l-müntebih*'te Ruşâtî vasıtasıyla nakilde bulunduğunu söylediği (IV, 1513) ve Müttakî el-Hindî'nin *Kenzü'l-ummâl*'ine aldığı hadislerden ikisini ondan aktardığını ifade ettiği (XIII, 436; XV, 733) eserin günümüze ulaşmış olmadığı bilinmemektedir. Mâlinî'nin bunların dışında *Ehâdîşü'l-İmâm Mâlik b. Enes*, *el-Fütüvve*, *Müsnedü şüyûhi's-şûfiyye*, *el-Esbâb ve'l-ensâb* adlı eserleri kaynaklarda zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mâlinî, *Kitâbü'l-Erba'in fî şüyûhi's-şûfiyye* (nşr. Âmir Hasan Sabrî), Beyrut 1417/1997, neşreden giriş, s. 29-59; Sehmî, *Târîhu Cürcân* (nşr. M. Abdülmü'd Han), Beyrut 1407/1987, s. 124; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 371-372; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, V, 44; İbnü's-Salâh, *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye* (nşr. Muhyiddin Ali Necîb), Beyrut 1413/1992, I, 360; İbn Abdülhâdî, *'Ulemâ'ü'l-hadîş*, III, 267; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XVII, 175, 301-303; XIX, 75; a.m.f., *Tezkiretül-huffâz*, III, 1070-1072; İbn Hacer, *Tebşîrü'l-müntebih*, IV, 1512, 1513; Müttakî el-Hindî, *Kenzü'l-ummâl*, XIII, 436; XV, 733; *Keşfü'z-zunûn*, I, 53; *Hedîyyetü'l-'ârîfîn*, I, 72; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe*, s. 102-103, 116; Sezgin, *GAS*, I, 674; Cezzâr, *Medâhilü'l-mü'ellifîn*, III, 1443-1444.

ABDÜLKADİR ŞENEL